ISNN 3030-3907

2026/3
VOLUME 7

DEVELOPMENT OF SCIENCE

ILMIY JURNAL

Development of science

Ilmiy jurnal

2026/3 VOLUME 7

ISSN 3030 -3907

Ilmiy jurnal OAK rayosatining 2024 yil 27 sentabrdagi 361-son qaroriga asosan 02.00.00 kimyo fanlari hamda 2025 yil 12 fevral 367- son qaroriga asosan 05.00.00 texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

BOSH MUHARRIR:
Temirov Alisher Hoshim o‘g‘li – texnika fanlari falsafa doktori (PhD),Dotsent.
TAHRIRIYAT KENGASH RAISI:
Fozilov Sadriddin Fayzullayevich – texnika fanlari doktori, professor
TAHRIRIYAT KENGASH A’ZOLARI

TEXNIKA FANLARI/ TECHNICAL SCIENCES/ ТЕХНИЧЕСКИЕ НАУКИ

Bozorov G‘ayrat Rashidovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Abdurahmonov Olim Rustamovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Adizov Bobur Zamirovich
O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Umumiy va noorganik kimyo instituti, professor
Hayitov Ruslan Rustamjonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Jumayev Qayum Karimovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Berdiyev Dorob Murodovich
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti, professor
Maxmudov Rafiq Amonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Tilloyev Lochin Ismatilloyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Raxmonov Qahramon Sanakulovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Barakayev Nusratullo Rajabovich
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti, professor.
Jo‘rayev Xayrullo Fayziyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Panoyev Erali Rajabboyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Ataullayev Sherzod Nabiullyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Murodov Malik Negmurodovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Axmedova Ozoda Bahronovna
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti.
Safarov Bahri Jumayevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Xaydarov Axtam Amonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Safarov Jasur Alijon o‘g‘li
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Асадова Раъно Дилмуратовна
Тошкент Давлат техника университети доценти

KIMYO FANLARI/ CHEMICAL SCIENCES/ ХИМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Axmedov Voxid Nizomovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Umarov Baqo Bafoyevich
Buxoro Davlat Universiteti, professor
Kodirov Abduaxad Abduraximovich
Qarshi davlat Universiteti, professor
Qurbonov Mingniqul Jumagulovich
Qarshi davlat Universiteti, dotsent
Turemuratov Sharibay Naurizbaevich
O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Qoraqalpog‘iston bo‘limi Bosh ilmiy kotibi, professor
Tursunov Kaxor Shonazarovich
Qarshi davlat Universiteti, professor
Do‘stov Hamro
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Panoyev Nodir Shavkatovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Olimov Bobur Bahodir o‘g‘li
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Kasimov Sherzod Abduazimovich
Termiz Davlat Universiteti, professor.
Aliqulov Rustam Valiyevich
Termiz Davlat Universiteti, professor
Tropov Xamza Tursunovich
Samarqand Davlat Universiteti, professor

IQTISODIYOT FANLARI/ ECONOMICS/ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Nizamov Aslitdin Badreddinovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Boboyev Akmal Choriyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Ergashxojayeva Shaxnoza Djasurovna
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, professor
Saidaxmedova Nodira Ilxomovna
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, professor
Muxsinov Bekzod Toxirovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Shakarov Qulmat Ashirovich
Renessans ta'lim universiteti,dotsent.
Jumaeva Zulfiya Qayumovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Norova Salomat Yusupovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Avezova Shaxnoza Maxmudjonovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Jalilov Jamshid G‘anijonovich
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, dotsent
Xasanova Gulruh Djumanazarovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.

PEDAGOGIKA FANLARI/ PEDAGOGICAL SCIENCES / ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

Siddiqova Sadoqat G‘afforovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Zoyirov Erkin Xalilovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, DSc, professor
Gaffarov Feruz Hasanovich
Puchon Universiteti, *professor*
Ruziyev Davron Yuldashevich
Buxoro Davlat Universiteti, professor
Muradova Firuza Rashidovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Yunusova Gulandon Samiyevna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
To‘xtayeva Zebo Sharifovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Navro‘zova Gulchixra Nigmatovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Uzoqova Laylo Polvonovna
Buxoro muhandislik – texnologiya instituti, dotsent.
To‘raqulova Marjona Qiyom qizi
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Muradova Zarina Rashidovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Murodov Sanjar Aslonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Shodiyev Jahongir Jo‘raqulovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent
Gaffarov Laziz Hasanovich
Buxoro muhandislik – texnologiya instituti, dotsent.

Tahririyat a’zolarning to‘liq ro‘yxati jurnalning www.devos.uz saytida keltirilgan.

Tahririyat hay’ati a’zolarining tarkibini o‘zgartirish hamda qo‘shimcha kiritish yoki tahririyat a’zoligidan chiqarish bosh muharrir tomonidan amalga oshiriladi.

ISSN 3030-3907

Development of science ilmiy jurnali 2024 yil 15 aprel kuni №256445 sonli guvohnoma bilan Davlat ro‘yxatidan o‘tgan.

To‘plam elektron ko‘rinishda (pdf formatida) mualliflarga taqdim etiladi. To‘plamga kiritiladigan maqolalarning mazmuni, ulardagi statistik ma’lumotlar va me’yoriy hujjatlarning to‘g‘riligiga hamda har qanday fikr - mulohazalarga mualliflarning o‘zlari mas’ul hisoblanadilar. Talablarga javob bermaydigan maqolalar to‘plamga kiritilmaydi. Tashkiliy qo‘mita maqola matnini qisqartirish, qisman tuzatish kiritish, seksiyalarga joylashtirish huquqiga ega.

ISSN 3030-3907

OLIY TA’LIM MUASSASALARIDA BO‘LAJAK MUTAXASSISLARNING IQTISODIY KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA

Jumayeva Zulfiya Qayumovna
Osiyo xalqaro universiteti

Annotatsiya. Mazkur maqolada oliy ta’lim muassasalarida bo‘lajak mutaxassislarning iqtisodiy kompetensiyasini rivojlantirish masalasi pedagogik nuqtai nazardan tahlil qilindi. Iqtisodiy kompetensiyaning mohiyati, uning tarkibiy komponentlari hamda uni rivojlantirishning pedagogik shartlari keltirildi. Shuningdek, oliy ta’lim tizimida kompetensiyaviy yondashuv, interaktiv metodlar va fanlararo integratsiya orqali iqtisodiy kompetensiyani rivojlantirish imkoniyatlari yoritildi.

Kalit so‘zlar: iqtisodiy kompetensiya, oliy ta’lim, pedagogik yondashuv, kompetensiyaviy ta’lim, iqtisodiy tafakkur, innovatsion ta’lim.

Аннотация. В данной статье с педагогической точки зрения проанализирована проблема развития экономической компетентности будущих специалистов в высших учебных заведениях. Рассмотрены сущность экономической компетентности, её структурные компоненты, а также педагогические условия её формирования и развития. Кроме того, освещены возможности развития экономической компетентности в системе высшего образования посредством компетентностного подхода, интерактивных методов обучения и междисциплинарной интеграции.

Ключевые слова: экономическая компетентность, высшее образование, педагогический подход, компетентностное обучение, экономическое мышление, инновационное образование.

Abstract. This article analyzes the issue of developing the economic competence of future specialists in higher education institutions from a pedagogical perspective. The essence of economic competence, its structural components, and the pedagogical conditions for its development are discussed. In addition, the possibilities of developing economic competence in the higher education system through a competence-based approach, interactive teaching methods, and interdisciplinary integration are highlighted.

Keywords: economic competence, higher education, pedagogical approach, competence-based education, economic thinking, innovative education.

KIRISH.

Bugungi kunda jahon iqtisodiyoti shiddat bilan transformatsiyalashib, raqamli texnologiyalar va innovatsion loyihalar hayotimizning barcha jabhalariga kirib bormoqda. Dunyoda iqtisodiy muammolarni hal qilish ko‘nikmalarini

ISSN 3030-3907

rivojlantirish, jamoaviy ish va tengdoshlarning fikr almashinuvi afzalliklarini ko‘rsatishda hamkorlikdagi ta’lim loyihalari samaradorligini oshirish bo‘yicha ustuvor ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda.

Bunday sharoitda oliy ta’lim muassasalari oldida turgan asosiy vazifa nafaqat tor doiradagi mutaxassisni, balki bozor iqtisodiyoti qonuniyatlarini chuqur anglaydigan, resurslarni oqilona boshqara oladigan va raqobatbardosh shaxsni shakllantirishdan iboratdir. Shu sababli, bo‘lajak mutaxassislarning iqtisodiy kompetensiyasini rivojlantirish zamonaviy pedagogikaning eng dolzarb muammolaridan biri sifatida namoyon bo‘lmoqda.

Oliy ta’lim muassasalarida iqtisodiy bilimlarni o‘rgatish nafaqat iqtisodiyot yo‘nalishida tahsil olayotgan talabalar uchun, balki boshqa mutaxassislik yo‘nalishlarida ham muhim ahamiyatga ega. Chunki har qanday sohada faoliyat yurituvchi mutaxassis xalqaro iqtisodiy masalalarni bilish, iqtisodiy qarorlarni qabul qilish, resurslardan samarali foydalanish va iqtisodiy o‘zgarishlarni tahlil qilish ko‘nikmalariga ega bo‘lishi zarur.

Iqtisodiy kompetensiya shunchaki moliyaviy bilimlar majmuasi emas, balki shaxsning iqtisodiy tafakkuri, tadbirkorlik qobiliyati va kasbiy faoliyatida samaradorlikka erishish ko‘nikmalarining integratsiyalashgan ko‘rinishidir. O‘zbekiston Respublikasida ta’lim tizimini isloh qilish va kadrlar tayyorlash sifatini oshirish borasidagi davlat siyosati ham bevosita mutaxassislarning iqtisodiy savodxonligini oshirishni ko‘zda tutadi. Biroq, amaliyotda nazariy iqtisodiy bilimlar va real bozor talablari o‘rtasida ma’lum bir uzilish kuzatilmoqda.

Yangi O‘zbekistonda oliy ta’lim muassasalarida iqtisodiy ta’lim sifatini oshirish, ta’lim jarayoniga raqamli texnologiyalar asosida kasbga yo‘naltirilgan o‘qitish yondashuvini joriy qilish, bo‘lajak iqtisodchilarning kasbiy bilim va ko‘nikmalarini oshirish borasida keng qamrovli chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. “O‘quv jarayoniga mutaxassislarning bir necha xorijiy tillarni bilish, talabalarning kasbiy ko‘nikmalarini takomillashtirish, ta’lim jarayoni mazmunini innovatsion takomillashtirish, optimallashtirish, iqtisodiyot yo‘nalishlarining bo‘lajak iqtisod, moliya, buxgalteriya, raqamli iqtisodiyot kabi mutaxassislar uchun kasbiy motivatsiya berish, investorlar, tadbirkorlarning hamkorlik qilish oliy ta’lim mazmunini sifat jihatidan yangi bosqichga ko‘tarish, ijtimoiy soha va iqtisodiyot tarmoqlarining barqaror rivojlanishiga munosib hissa qo‘shadigan, mehnat bozorida o‘z o‘rnini topa oladigan yuqori malakali kadrlar tayyorlash tizimini yo‘lga qo‘yish bo‘yicha shart-sharoitlarini yaratish”ga alohida e’tibor qaratilmoqda.

ADABIYOTLAR TAHLILI. Kompetensiyaviy yondashuv asosida ta’lim jarayonini tashkil etish masalalari ko‘plab olimlar tomonidan tadqiq qilingan.

ISSN 3030-3907

Pedagogika va iqtisodiyot sohasidagi tadqiqotlarda kompetensiya tushunchasi shaxsning bilim, ko‘nikma va tajribalarni integratsiyalashgan holda amaliy faoliyatda qo‘llash qobiliyati sifatida talqin qilinadi.

Iqtisodiy kompetensiya masalalari iqtisodiy ta’lim va kasbiy tayyorgarlik bilan bog‘liq tadqiqotlarda muhim o‘rin egallaydi. Ayrim tadqiqotlarda iqtisodiy kompetensiya iqtisodiy bilimlar, iqtisodiy tafakkur va iqtisodiy madaniyatning integratsiyasi sifatida ko‘rib chiqiladi.

Shuningdek, zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda iqtisodiy kompetensiyani shakllantirishda interaktiv metodlar, loyiha asosida o‘qitish, biznes o‘yinlar va muammoli ta’lim metodlarining samaradorligi alohida ta’kidlanadi.

Mamlakatimizda bo‘lajak mutaxassislarning kasbiy kompetentligini takomillashtirishning nazariy-metodologik asoslari, ta’lim sohasidagi bo‘lajak mutaxassislar kasbiy kompetentligining turli komponentlarini takomillashtirishning ilmiy-uslubiy asoslari A.Musurmanova, K.J.Risqulova, U.K.Nasirova, M.A.Nazarova, G.T.Makhkamovalarning ilmiy ishlarida o‘z ifodasini topgan.

Mustaqil davlatlar hamdo‘stligi (MDH) mamlakatlari va xorijiy olimlar tomonidan bo‘lajak kasb egalarining kommunikativ kompetensiyani innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida motivatsiyasini shakllantirishning pedagogik-psixologik asoslari, turli fanlar o‘quv faoliyatida kasbiy kommunikativ kompetensiyani takomillashtirishning konseptual pedagogik texnologiyalari, dasturiy hamda didaktik ta’minotini takomillashtirish A.L.Morozova., Ye.I.Passov, Raven Dj., N.Xomskiy kabi olimlar tomonidan tadqiq etilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI. Mazkur tadqiqotda quyidagi ilmiy metodlardan foydalanildi:

- ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish;
- pedagogik kuzatish;
- taqqoslash va umumlashtirish;
- tizimli tahlil.

Tadqiqot jarayonida oliy ta’lim muassasalarida iqtisodiy kompetensiyani rivojlantirishga oid pedagogik yondashuvlar o‘rganildi hamda ularning samaradorligi tahlil qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR. Iqtisodiy kompetensiya – bu shaxsning iqtisodiy bilim, ko‘nikma va malakalarga ega bo‘lishi hamda ularni amaliy faoliyatda samarali qo‘llay olish qobiliyatini ifodalovchi integrativ sifatdir. U shaxsning iqtisodiy jarayonlarni tushunishi, iqtisodiy vaziyatlarni tahlil qila olishi, resurslardan oqilona foydalanishi va asosli iqtisodiy qarorlar qabul qila olishida namoyon bo‘ladi.

ISSN 3030-3907

Boshqacha aytganda, iqtisodiy kompetensiya – bu insonning iqtisodiy bilimlari va tajribasi asosida iqtisodiy muammolarni hal qila olish hamda iqtisodiy faoliyatda samarali ishtirok etish qobiliyatidir.

Iqtisodiy kompetensiya ko‘p komponentli tizim bo‘lib, u bilim, amaliy ko‘nikma, motivatsiya, qadriyat va analitik tafakkurning uyg‘unligi orqali shakllanadi (1-jadval). Oliy ta’lim muassasalarida ushbu komponentlarni kompleks rivojlantirish bo‘lajak mutaxassislarning raqobatbardoshligini oshirish va ularni zamonaviy iqtisodiy muhitga tayyorlashda muhim ahamiyatga ega.

1-jadval

Iqtisodiy kompetensiyaning asosiy tarkibiy qismlari

Iqtisodiy kompetensiya			
Iqtisodiy bilimlar	Amaliy ko‘nikmalar	Iqtisodiy tafakkur	Iqtisodiy madaniyat va mas’uliyat
▪ bozor iqtisodiyoti qonuniyatlari ▪ talab va taklif mexanizmi ▪ moliya, soliq va tadbirkorlik asoslari ▪ makro va mikroiqtisodiy jarayonlar haqida bilimlar.	▪ iqtisodiy tahlil qilish ▪ iqtisodiy rejalashtirish ▪ resurslardan samarali foydalanish ▪ iqtisodiy qarorlar qabul qilish.	✓iqtisodiy hodisalarga analitik yondashish ✓iqtisodiy muammolarni tizimli tahlil qilish ✓iqtisodiy jarayonlarning sabab–oqibat bog‘liqligini tushunish.	✓ tejamkorlik ✓ iqtisodiy intizom ✓ jamiyat va tashkilot manfaatlarini hisobga olish.

Zamonaviy ta’lim tizimida iqtisodiy kompetensiya nafaqat nazariy bilimlarni o‘zlashtirish, balki ularni amaliy faoliyatda qo‘llash orqali shakllanadi. Iqtisodiy kompetensiyani rivojlantirish zamonaviy ta’limning kompetensiyaviy yondashuvi doirasida muhim pedagogik vazifa hisoblanadi.

Oliy ta’lim muassasalarida bo‘lajak mutaxassislarning iqtisodiy kompetensiyasini rivojlantirish jarayonida bir qator pedagogik muammolar mavjud.

1. Nazariya va amaliyot o‘rtasidagi uzilish. Ta’lim jarayonida iqtisodiy bilimlarning ko‘proq nazariy tarzda berilishi talabalarda amaliy ko‘nikmalarning

ISSN 3030-3907

yetarli darajada shakllanmasligiga olib keladi. Ko‘p hollarda oliy ta’limda iqtisodiy bilimlar quruq nazariya sifatida beriladi. Talaba talab va taklif qonunini bilsa-da, uni real ish jarayonida (masalan, o‘z loyihasining tannarxini hisoblashda) qo‘llashga qiynaladi.

2. Metodik ta'minotning eskirganligi. An’anaviy o‘qitish metodlarining ustunligi interaktiv va amaliy metodlarning yetarli darajada qo‘llanilmasligiga sabab bo‘ladi, ya’ni an'anaviy ma'ruza uslubi bilan iqtisodiy tafakkurni shakllantirib bo‘lmaydi. Natijada talabalar iqtisodiy vaziyatlarni mustaqil tahlil qilish imkoniyatiga kamroq ega bo‘ladi.

3. Fanlararo integratsiyaning yetishmasligi. Iqtisodiy kompetensiyani rivojlantirishda fanlararo integratsiyaning yetarli darajada yo‘lga qo‘yilmaganligi ham muhim muammolardan biridir. Turli mutaxassislik fanlari bilan iqtisodiy bilimlarning bog‘liqligi yetarli darajada ko‘rsatib berilmasa, talaba iqtisodiy qarorlarning kasbiy faoliyatga ta’sirini to‘liq anglay olmaydi. Iqtisodiy kompetensiya faqat "Iqtisodiyot nazariyasi" fanida shakllanmasligi kerak. Muhandis, shifokor yoki o‘qituvchi bo‘ladigan talaba ham o‘z sohasining iqtisodiy jihatlarini (menejment, marketing, mehnat unumdorligi) tushunishi lozim.

Bo‘lajak mutaxassislarning iqtisodiy kompetensiyasini samarali rivojlantirish oliy ta’lim tizimida muayyan pedagogik shart-sharoitlarni yaratishni talab qiladi. Bu shartlar ta’lim jarayonini mazmunan va metodik jihatdan takomillashtirish orqali talabalarda iqtisodiy bilim, ko‘nikma va iqtisodiy tafakkurni shakllantirishga xizmat qiladi.

1. Kompetensiyaviy yondashuv asosida ta’limni tashkil etish

Iqtisodiy kompetensiyani rivojlantirishda ta’lim jarayoni kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etilishi zarur. Bunda talabalarning nafaqat nazariy bilimlarni egallashi, balki ularni amaliy vaziyatlarda qo‘llay olishi ham muhim hisoblanadi. Kompetensiyaviy yondashuv talabalarni mustaqil fikrlashga, iqtisodiy muammolarni tahlil qilishga va samarali qarorlar qabul qilishga o‘rgatadi.

2. Nazariya va amaliyot integratsiyasini ta’minlash

Talabalarda iqtisodiy kompetensiyani shakllantirish uchun o‘quv jarayonida nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan bog‘lash muhimdir. Bunda iqtisodiy masalalar, real iqtisodiy vaziyatlar, statistik ma’lumotlar asosida tahlil ishlari olib borilishi talabalarning iqtisodiy tafakkurini rivojlantiradi.

3. Interaktiv o‘qitish metodlaridan foydalanish

Iqtisodiy kompetensiyani rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar va interaktiv metodlar muhim rol o‘ynaydi. Jumladan:

- кейс-стади (case study)
- biznes o‘yinlar

ISSN 3030-3907

- muammoli ta’lim
- loyiha metodi
- guruhli muhokamalar

Ushbu metodlar talabalarning iqtisodiy muammolarni mustaqil hal qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

4. Fanlararo integratsiyani kuchaytirish

Iqtisodiy bilimlar boshqa mutaxassislik fanlari bilan uzviy bog‘liq holda o‘qitilishi zarur. Fanlararo integratsiya orqali talabalarda iqtisodiy jarayonlarning turli sohalarga ta’siri haqida yaxlit tasavvur shakllanadi.

5. Raqamli texnologiyalardan foydalanish

Raqamli iqtisodiyot sharoitida iqtisodiy kompetensiyani rivojlantirish uchun elektron ta’lim platformalari, raqamli tahlil vositalari va zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish muhimdir. Bu talabalarning iqtisodiy ma’lumotlarni tahlil qilish va ulardan samarali foydalanish ko‘nikmalarini oshiradi.

6. Talabalarning mustaqil ta’lim faoliyatini qo‘llab-quvvatlash

Talabalarning mustaqil o‘rganish faoliyatini rivojlantirish ham iqtisodiy kompetensiyani shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Mustaqil tadqiqotlar, loyiha ishlari va ilmiy izlanishlar orqali talabalar iqtisodiy bilimlarni chuqurroq o‘zlashtiradi.

Mutaxassisning iqtisodiy kompetensiyasini rivojlantirish uchun tizimli yondashuv talab etiladi:

2-Jadval

Bosqich	Maqsad	Metod
Motivatsion	Iqtisodiy bilimga ehtiyoj uyg‘otish	Muammoli ma’ruzalar
Kognitiv	Tizimli bilimlarni shakllantirish	Seminar va mustaqil ish
Faoliyatli	Amaliy ko‘nikmalarni sinash	Amaliyot, keyslar, simulyatsiyalar
Refleksiv	O‘z yutuqlarini baholash	Portfolio va o‘z-o‘zini tahlil

Yuqoridagilar shuni ko‘rsatadiki, iqtisodiy kompetensiyani rivojlantirish faqat iqtisodiyot fanlarini o‘qitish bilan cheklanmaydi. Bu jarayon ta’lim tizimining barcha bosqichlarida pedagogik yondashuvlarni takomillashtirishni talab qiladi.

Shuningdek, zamonaviy ta’lim jarayonida talabalarning mustaqil ta’lim faoliyatini qo‘llab-quvvatlash ham muhim ahamiyatga ega. Mustaqil izlanishlar,

ISSN 3030-3907

loyiha ishlari va ilmiy tadqiqotlar orqali talabalar iqtisodiy bilimlarni chuqurroq o‘zlashtiradi.

Pedagogik muammo muvaffaqiyatli hal etilsa, oliy ta'lim bitiruvchisi quyidagi sifatlarga ega bo'ladi:

- Mehnat bozorida raqobatbardoshlik.
- Resurslardan (vaqt, mablag‘, intellektual mulk) oqilona foydalanish.
- O‘zining shaxsiy karyerasini strategik rejalashtirish.

XULOSA. Bo‘lajak mutaxassislarning iqtisodiy kompetensiyasini rivojlantirish samaradorligi ta’lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuvni qo‘llash, nazariya va amaliyotni integratsiya qilish, interaktiv metodlardan foydalanish hamda zamonaviy raqamli texnologiyalarni joriy etish bilan chambarchas bog‘liqdir. Iqtisodiy kompetensiyani rivojlantirish — bu talabaga faqat pul topishni o‘rgatish emas, balki uni o‘zgaruvchan ijtimoiy-iqtisodiy muhitga moslashuvchan, mas'uliyatli va samarali shaxs sifatida tarbiyalashdir. Ushbu pedagogik shart-sharoitlar talabalarning iqtisodiy tafakkurini rivojlantirishga hamda ularni raqobatbardosh mutaxassis sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mirziyoyev Sh.M. "Yangi O‘zbekiston strategiyasi". – Toshkent: O‘zbekiston, 2021.
2. Muslimov N.A. "Kasb ta’limi o‘qituvchilarining kasbiy kompetentligini shakllantirish texnologiyasi". – Toshkent, 2013.
3. Ishmuhammedov R.J. "Innovatsion texnologiyalar yordamida ta’lim samaradorligini oshirish yo‘llari". – Toshkent, 2005.
4. O‘zbekiston Respublikasining "Ta’lim to‘g‘risida"gi Qonuni. (Yangi tahriri).
5. Raven J. "Competence in Modern Society: Its Identification, Development and Release". – London: Lewis Publishers, 1984. (Kompetensiya tushunchasi bo‘yicha fundamental asar).
6. Hutmacher W. "Key competencies for Europe". – Strasbourg: Council for Cultural Co-operation, 1997.
7. Zimnyaya I.A. "Klyuchevie kompetensii – novaya paradigma rezultata obrazovaniya". – Moskva: Vysshee obrazovanie segodnya, 2003.

ISSN 3030-3907